

MALMÖ HÖGSKOLA

Lärande och samhälle

Schack som pedagogiskt verktyg

Schack4an

- Vad händer sen?

Författare: Peter Heidne

Examinatorer:

Jesper Hall

Lars Holmstrand

Pesach Laksman

Inledning

I mitt deltagande i Nordens första schackpedagogiska utbildning på Malmö högskola våren 2014, ingår uppgiften att göra ett forskningsarbete om schack som ett pedagogiskt verktyg i skolan. Jag har valt att forska på Schackfyrens effekter för elevers intresse för schack efter ett deltagande i denna landsomfattande tävling för skolelever i årskurs fyra.

Bakgrund

Jag jobbar som trä & metallslöjdlärare på Vallkärra/Stångby skolområde i Lunds kommun.

Jag har elever ifrån skolorna Hubertusgården, Vallkärra skola, Håstad skola och Kulparksskolan(Stångby), årskurs tre till sex.

Schackfyren är en landsomfattande tävling för årskurs fyra som strävar efter att alla skall vara med. Det är bättre för klassen att ha med många ifrån klassen än att ha få duktiga schackspelare.

Schackfyrens bakgrund började i Västmanland där ungdomsledaren Göran Malmsten tog initiativet till en schacktävling för skollag i slutet av 1970-talet. Han koncentrerade sig på fjärdeklassare alla skulle vara med. Det var gruppen som var viktig, inte enskilda duktiga spelare. Poängfördelningen gör att fler spelare ifrån en klass kan slå få duktiga spelare ifrån en annan klass. Succén gjorde att fler distrikt tog efter idén, och 2006 beslöt Sveriges schackförbund att det skulle bli ett riksmästerskap, (Gran Lars, sydsvenskan 20130610)

När en klass anmäler sig till schackfyren kommer en lokal schackspelare ut för att lära eleverna de grundläggande schackreglerna och stimulerar eleverna till att träna mellan lektionstillfällen. Därefter blir det kvältävling på kommun och sedan på distriktnivå. De bästa klasserna för sedan åka till en Riksfinal någonstans i vårt avlånga land.
(http://www.schack.se/?page_id=74)

Schack i skolan – vad säger forskningen?

Under det senaste året har det börjat uppmärksammas att schack kan ha en positiv betydelse för elevers inlärningsmöjligheter i skolan. Senast var det Jan Björklund (partiledare för folkpartiet) som sade att schack i skolan ger positiva effekter på studier och egenskaper som fokusering, analys, abstrakt tänkande och planering och hänvisade till studier som är gjorda i ämnet, dock sade han i inte vilka studier. Kan hända att han fick informationen ifrån Ulf Nilsson (riksdagsledamot för folkpartiet) som lade in en motion till riksdag om att ha schack som ett ämne i skolan. Han fick dock avslag och de hänvisade till att man väntade in en ny skollag och ny läroplan. Jan Björklunds uttalande kom i samband med att Norge fick en världsmästare i schack genom Magnus Carlsen (2013).

År 2011 kom en rapport ifrån Danmark som visade att skolor som undervisade i schack hade mindre behov av specialpedagogik eftersom spelet tränar arbetsminnet, som barn med olika diagnoser har problem med.

Eller som Lars Holmstrand säger i sin rapport ”Schack i skolan – en liten forskningsöversikt” (2011): Alla kan spela schack på lika villkor: kille, tjej, barn med fysiks nedsatthet, invandrare, handikappade.

Schack bidrar till personlig utveckling av olika individuella förmågor och tränar också sociala förmågor, inte minst genom schack4an. I schack4an läggs stor vikt vid att alla ska få möjlighet till att vara med och att alla är lika viktiga.

Dessa slutsatser påvisar man även i ”Hallandsprojektet, Schack i skolan, slutrapport (VT 2011)” Där såg man även många positiva effekter som kunde kopplas till matematiken, men även att elever förbättrade sin koncentrationsförmåga och studieteknik.

Likvärdiga resultat hittade man även i ”Öresundsbroprojektet, Ur Bo Johanssons rapport (2008).

Metod

Jag valde att göra en enkät undersökning i årskurs fem och sex. Detta inbar tre klasser i årskurs fem med 41 elever och i två klasser i årskurs sex med 55 elever. Fick tyvärr aldrig tillbaks mina enkäter ifrån kulparkskolan. Fördelningen tjejer var 46stycken och killar 50stycken.

Alla dessa elever förutom årskurs sex ifrån Hubertusgården har deltagit i Schackfyran 2012 och 2013. Dessa elever som ej har deltagit i schackfyran får agera som kontrollgrupp med sina svar.

Tillsammans med utskicket av enkäterna, följde det med en kort beskrivning(se bilaga) med syftet med frågorna i enkäten till eleverna och dess lärare.

Eleverna svarade anonymt och de fick ange om de är tjej eller kille, för att se om det fanns någon skillnad i svaren mellan tjejer och killar.

Frågorna var strukturerade för de fasta svars alternativ ”ja” eller ”nej” (enligt Patel och Davidson, sid79, Forskningsmetodikens grunder 2011).

Underlaget för är inte tillräcklig för att räknas som en Kvalitativ studie men ger en fingervisning om hur en större undersökning skulle kunna se ut.

Schackfyran.

I årskurs 4 får många elever möjligheten att lära sig att spela schack och klassen får vara med i tävlingen "schackfyran" som gäller hela Sverige. Jag vill veta hur mycket schack du har spelat innan, under och efter schackfyran.

Denna enkät besvaras av årskurs 5 och 6.

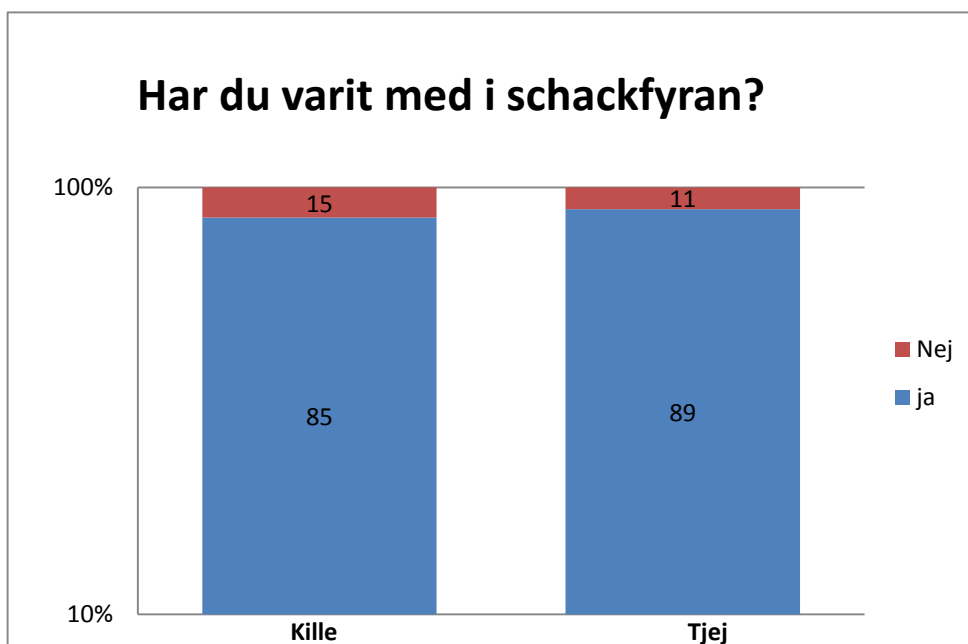
Kryssa i om du är tjej eller kille: Tjej Kille

Kryssa i ett alternativ för varje fråga.

	JA	NEJ
1. Har du varit med i schackfyran?	☐	☐
2. Spelade du schack innan schackfyran?	☐	☐
3. Lärde du dig schack med schackfyran?	☐	☐
4. Lärde du dig schack på skolan?	☐	☐
5. Lärde du dig schack hemma?	☐	☐
6. Lärde du dig schack i en schackklubb?	☐	☐
7. Spelar du fortfarande schack?	☐	☐
8. Spelar du schack en gång i veckan?	☐	☐
9. Spelar du schack varje dag?	☐	☐
10. Spelar du i en schackklubb utanför skolan?	☐	☐
11. Har ni en schackklubb på skolan?	☐	☐
12. Vill du ha en schackklubb på skolan?	☐	☐
13. Spelar du schack på internet?	☐	☐
14. Kan en kung ta en kung i schack?	☐	☐

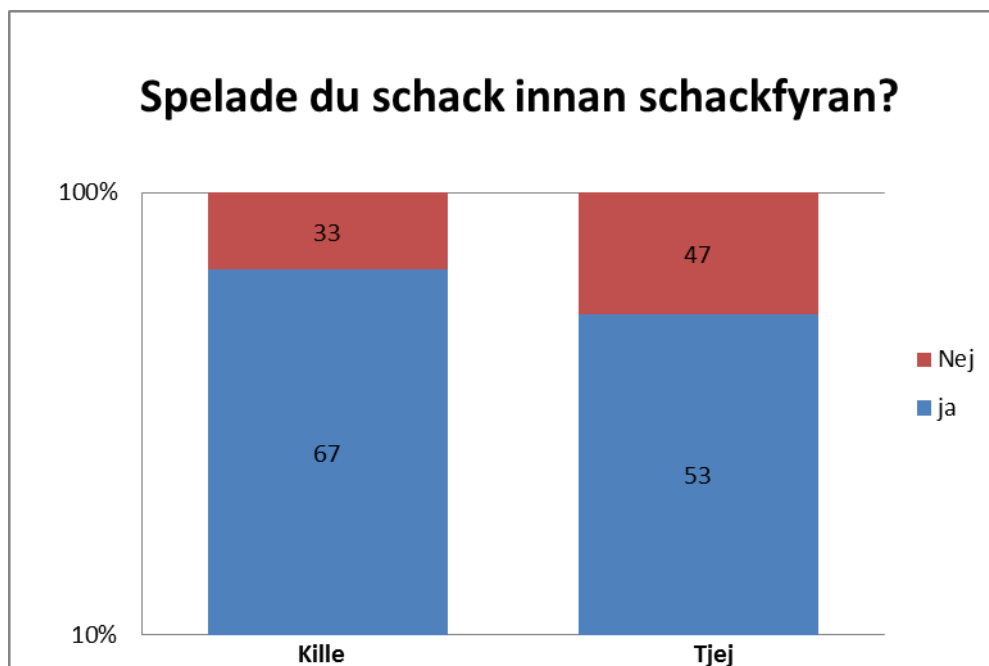
Resultat och analys

Fråga 1.

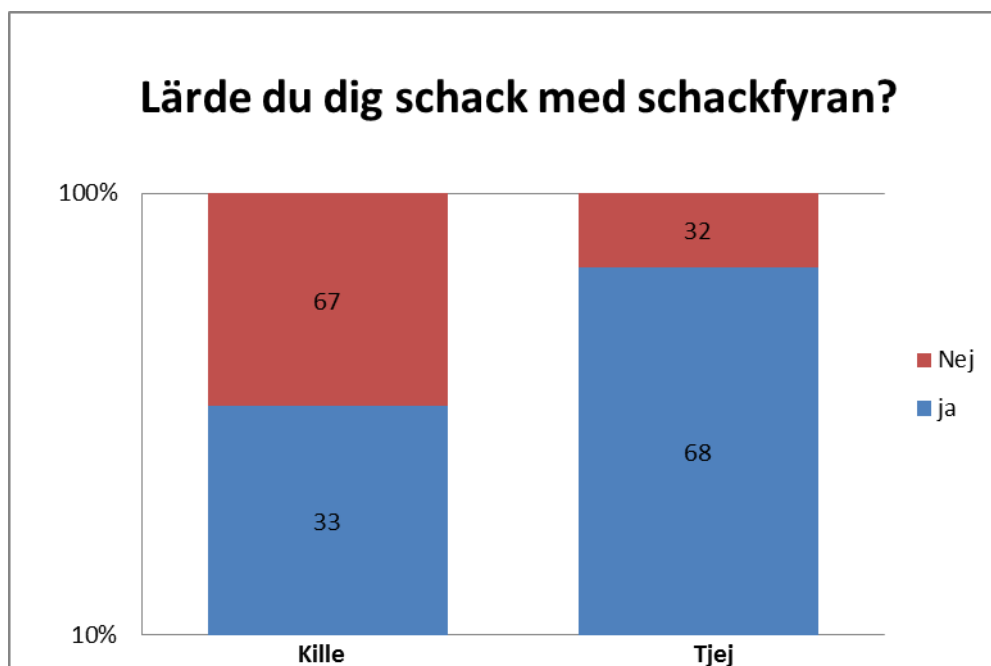
De som inte har deltagit i schackfyran är förmodligen elever som är inflyttade ifrån en annan skola eller land.

Fråga 2.

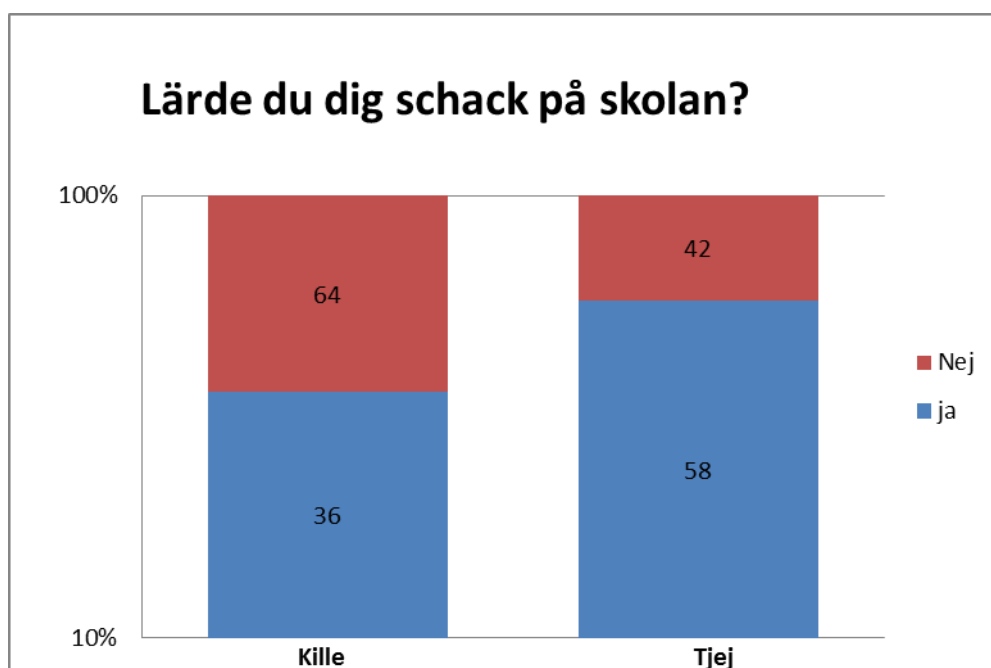
Ungefär hälften av eleverna har provat på schack i någon form innan schackfyran kom in i deras liv, där killarna har varit lite mer nyfikna på schack än tjejerna.

Fråga 3.

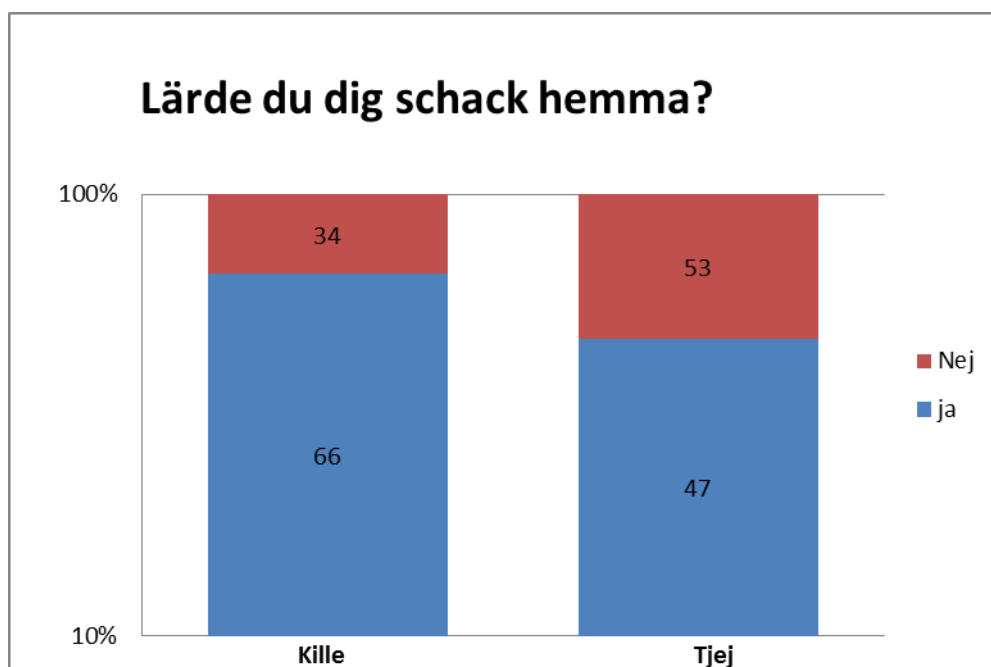
Killarna har bekantat sig med schack innan schackfyran medan för många tjejer har det blivit en ny upplevelse. Detta kan innebära att schackfyran har stor betydelse för att väcka tjejer intresse för schack.

Fråga 4.

Större delen av killarna har lärt sig schack utanför skolan, medan för tjejerna har de flesta lärt sig i skolan. Det kan vara så att de har förknippat frågan med att schackfyran just finns på skoltid. Vilket då visar hur viktig schackfyrans närvaro är för tjejerna i skolan.

Fråga 5

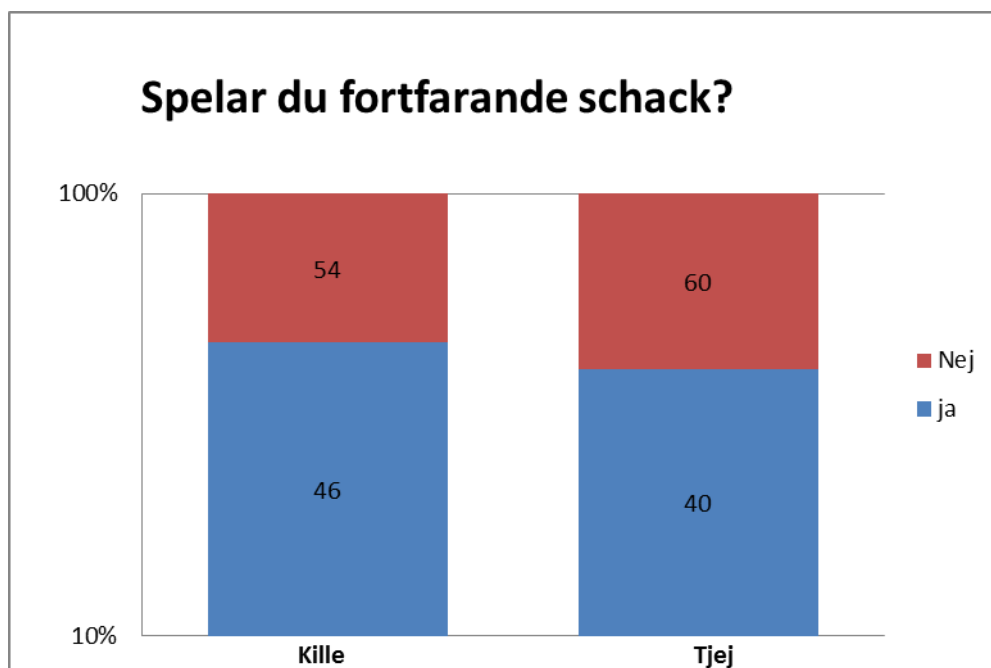

Huvuddelen av killarna har lärt sig schack i hemmet medan för tjejerna är det cirka hälften som har bekantat sig med schack hemma.

Fråga 7. Lärde du dig schack i en schackklubb?

Ingen svarade att de har lärt sig schack på en schackklubb, vilket motsvarar 0 % av svaren.

Fråga 8.

Här är det glädjande att se att nästan hälften av eleverna fortfarande spelar schack efter introduktionen med schackfyran.

Fråga 8. **Spelar du schack en gång i veckan?**

En elev (kille) svarade att den spelar en gång i veckan, vilket motsvarar 1 % av svaren.

Fråga 9. **Spelar du schack en gång i veckan?**

En elev (kille) svarade att den spelar varje dag, vilket motsvarar 1 % av svaren.

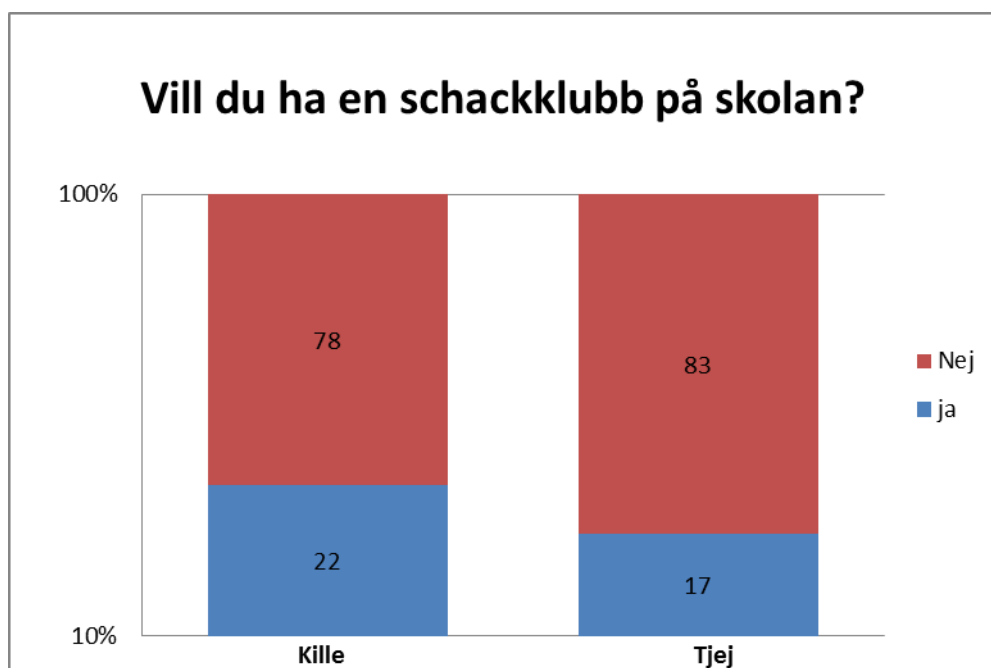
Fråga 10. **Spelar du i en schackklubb utanför skolan?**

En elev (kille) svarade att man spelar i en schackklubb, vilket motsvarar 1 % av svaren.

Fråga 11. **Har ni en schackklubb på skolan?**

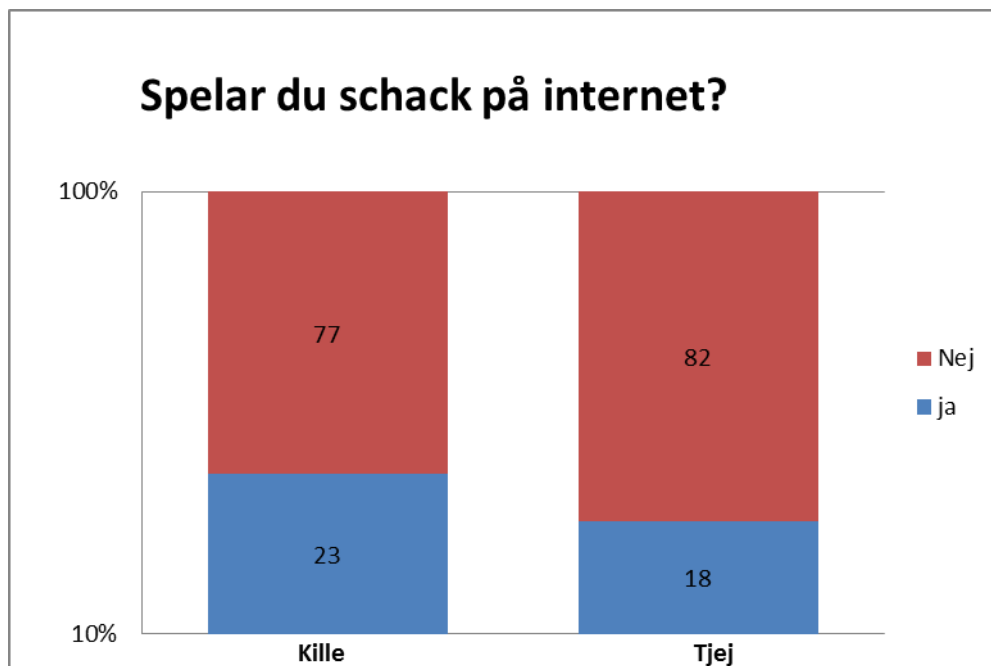
Ingen svarade att de har en schackklubb på sin skola, vilket motsvarar 0 % av svaren.

Fråga 12.

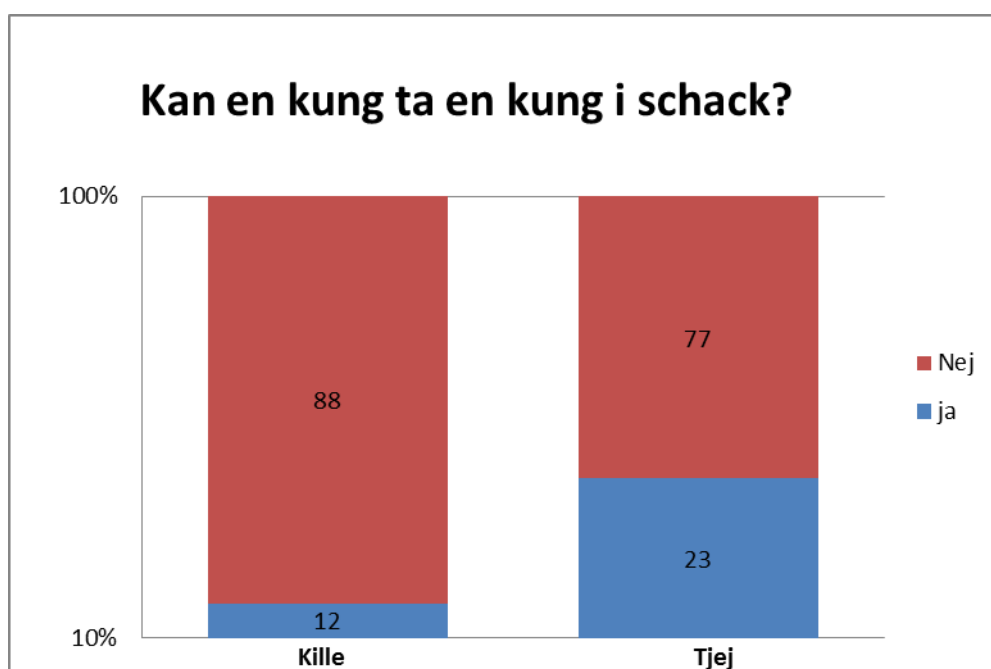

Cirka 20 % av eleverna har svarat att de vill ha en schackklubb på skolan, vilket motsvarar cirka 20 elever av de som har svarat på enkäten. Ett sådant antal hade varit perfekt att bygga en schackklubb och det hade säkert gjort fler intresserade att delta också.

Fråga 13.

De som spelar på internet är förmodligen de elever som tycker om schack och känner sig stimulerade av detta spel, kan hända att det är samma elever som har svarat att de vill ha en schackklubb på sin skola. Man kan tänka sig att cirka 20 % av eleverna i dessa årskurser är nyfikna och/eller stimulerade av schack. Man kan leka med tanken hur många elever det blir, om den procentsatsen skulle gälla för hela landet?

Bara en liten kontrollfråga på de deltagande elevernas schackkunskaper, skall inte ses som en vetenskaplig sakfråga, utan bara som en kul fråga. Dock visar svaren på att tjejerna har missat en viktig sak. Här kan jag notera att det var tjejerna i en femteklass som ligger till grund till den höga felprocenten i denna fråga.

Utvärdering

Enkät undersökningen lät jag respektive lärare för klassen att göra, vilket gjorde att jag tappade två klasser ifrån Kulparkskolan. Nu i efterhand skulle jag tagit mig tid till att själv åka runt på skolorna och gjort enkät undersökningarna själv men jag tror inte det hade påverkat mina procentsatser något nämnvärt.

Min slutsats ifrån mina svar jag har fått ifrån enkät undersökning är följande:

- Cirka hälften av eleverna totalt, 59 %, lärde sig schack genom schackfyran vilket är en viktig siffra och att hela 68 % av tjejerna lärde sig schack genom schackfyran. Detta understryker bara vikten av betydelsen schackfyran har för att intressera tjejer för schack. Vill nu schackföreningar/förbunden se fler tjejer spela schack aktivt, så är det i skolan man skall lägga krutet.
- Hälften av de tillfrågade eleverna spelar fortfarande schack, dock inte frekvent. Här kommer nog tillgången av förebilder och tillgång av schack in. Finns det drivande personer i elevernas närhet, skolan, fritids eller föreningar, bör de kunna fånga upp dessa elever för att låta de utveckla sitt schackspelande.
- Endast en elev svarade att den spelade schack aktivt och den spelade in en schackklubb. Detta motsvarar 1 % av svaren vilket är en hög siffra jämfört med en uppskattad siffra på att det finns cirka 26 000 medlemmar (cirka 0.3% av Sveriges befolkning) i Sveriges Schackförbund (SSF) som är fördelade på 478 klubbar i 25 distrikt (<http://www.vismachess.com/media/om-schack/>).
- Inga schackklubbar finns på de skolor enkät undersökning av genomförts på men glädjande nog vill cirka 20 % av eleverna ha en permanent schackklubb på skolan. I detta sammanhang rör det sig 20 elever och det blir en lagom grupp att bedriva en klubb med. Jag är övertygad om att efter en kort tid med en schackklubbsverksamhet på en skola kommer antalet att fördubblas.
- Ungefär samma siffra spelar schack på internet och det är förmodligen samma elever som söker stimulans och motstånd, i detta fall på internet eller med appar.

En uppföljning med en liknande undersökning på andra skolor och fler elever skulle säkerställa mina antagande och kunna ligga grund för satsningar med elever, i och utanför skolan.

Källförteckning

Patel Runa, Davidson Bo (2011), Forskningsmetodikens grunder, Lund, Studentlitteratur

Holmstrand, Lars (2011): Schack i skolan – en liten forskningsöversikt.

Hallandsprojektet. Schack i skolan. Slutrapport VY 2011

Öresundsbroprojektet, Ur Bo Johanssons rapport 2008

Elektroniska källor

Visma Chess Tournament, <http://www.vismachess.com/media/om-schack/>

Sveriges Schackförbund (SSF), http://www.schack.se/?page_id=74

Gran Lars, Världens största schacktävling, Sydsvenskan, <http://www.sydsvenskan.se/ingen-sektion/varldens-storsta-schacktavling/>, 20130610